

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

ШЕМЕТЕНКО ЛЮДМИЛА ПЕТРІВНА

УДК 342.95

**СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ:
ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук,
Терзі Олена Олександрівна,
доцент кафедри судової медицини
Одеський національний медичний університет

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук
Дніпров Олексій Сергійович,
Апарат Офісу Президента України,
керівник

доктор юридичних наук, професор
Дрозд Олексій Юрійович,
Національна академія внутрішніх справ,
начальник відділу докторантури та ад'юнктури

Захист відбудеться 19 листопада 2022 р. о 9.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 23.053.05 у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка за адресою: 25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка за адресою: 25006, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1.

Автореферат розісланий 17 жовтня 2022 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.А. Сокурєнко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Адміністративна юрисдикція є одним із основних видів діяльності органів публічної влади, їх посадових осіб, у тому числі суду та органів місцевого самоврядування, що забезпечує у їх взаємовідносинах захист прав, свобод фізичних та юридичних осіб з питань розгляду та вирішення адміністративно-правових спорів і справ про адміністративні правопорушення, у сфері скарг фізичних та юридичних осіб на дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування. Суб'єкти адміністративної юстиції є самостійними органами, наділені певним колом повноважень та компетенціями, що розмежовує їх діяльність від юрисдикції інших подібних суб'єктів; порядок їх діяльності регулюється законодавчими та підзаконними актами; кожен із них здійснює свій специфічний спосіб правової охорони суспільних відносин. Функції суб'єкта адміністративної юрисдикції визначаються відповідно до тієї чи іншої його сфери діяльності.

Подальші демократичні перетворення в українському суспільстві не будуть результативними без поглиблення сутності адміністративної та судово-правової реформ, внесення змін до адміністративного законодавства, формування нової системи адміністративного управління.

Важливу роль в реалізації зазначених завдань відіграють органи адміністративної юрисдикції, які є складною розгалуженою управлінською системою, покликаною впровадженню світових стандартів в українські реалії, спрямованою на усунення таких недоліків у діяльності адміністративної юрисдикції, як: відсутність повного визначення повноважень безпосередніх керівників державних органів, чіткої системи контролю за виконанням посадовцями своїх повноважень та їх адміністративної відповідальності, наявність у законодавчих актах застарілих правових норм та ін.

Різні аспекти адміністративної юрисдикції суду розглядають у своїх працях такі вчені, як: В. Бевзенко, Р. Ватаманюк, М. Вербицька, П. Вовк, М. Гаврильців, І. Голосніченко, В. Гордєєв, О. Білоус, І. Богомазова, М. Калантай, Т. Кравцова, М. Ковалів, О. Кубоба, О. Осипова, А. Осадчий, О. Остапенко, Я. Сідей, А. Солонар, С. Стахура, О. Сибіга, О. Рой, Г. Панова, Н. Панова, І. Петрова, І. Черняхович та інші. Компетенцію і повноваження Національної поліції України у сфері адміністративно-деліктної діяльності досліджують: В. Авер'янов, О. Бандурка, В. Безпалова, І. Бережна, О. Волокітенко, І. Голосніченко, В. Глуховець, С. Гнатюк, С. Гнатюк, С. Гусаров, І. Іванов, Л. Іщенко, В. Зуй, С. Комісаров, Ц. Колінько, М. Ковалів, А. В. Кубаєнко, А. Куракін, О. Миколенко, Р. Миронюк,

В. Серета, О. Рябченко, Т. Плугатар, В. Тімашов, О. Шоптенко, В. Шильник. Адміністративну юрисдикцію в різних сферах та галузях розглядають: Т. Аверочкіна, М. Безпаточний, А. Боровик, Г. Грянка, М. Дергалюк, Г. Іванова, Н. Зільник, В. Зьолка, А. Калюга, Ц. Колінько, О. Мельничук, С. Москаленко, А. Мудров, Н. Опольська, Р. Падун, М. Піпяк, А. Плетньова, О. Терзі, А. Томчук, О. Рябченко.

Однак, розгляд вітчизняними фахівцями зазначеної проблематики не забезпечив комплексного дослідження таких актуальних аспектів, як повноваження та компетенція адміністративної юрисдикції суду, напрями адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції України, сутність адміністративної юрисдикції системних утворень, з визначенням проблем у досліджуваній сфері та виділенням шляхів удосконалення.

Зазначене актуалізує необхідність дослідження та аналізу відповідної практики. Її наукове осмислення, розробка пропозицій та рекомендації з удосконаленню сприятиме підвищенню її ефективності.

Отже, вибір теми дисертаційного дослідження зумовлений її актуальністю та недостатньою розробленістю в юридичній науці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» Науково-дослідного інституту публічного права (державний реєстраційний номер 0120U105390). Тема роботи узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII, Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки, затвердженої Указом Президента України №231/2021 від 11 червня 2021 року та перспективним напрямом кандидатських і докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 р.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є здійснення комплексного порівняльного аналізу основних одноосібних суб'єктів адміністративної юрисдикції та суб'єктів адміністративної юрисдикції, які є системним утворенням, до складу яких входить сукупність органів публічної адміністрації, що діють в одній сфері, але мають різні мету, завдання, функції.

Згідно з визначеною метою у дослідженні сформульовані та вирішені такі завдання:

- охарактеризувати методологію дослідження проблематики з удосконалення діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції;

- вдосконалити понятійний апарат правових категорій «адміністративна юрисдикція» і «суб'єкти адміністративної юрисдикції», з виділенням їх ознак;

- систематизувати та визначити основні загальні, спеціальні принципи правового регулювання діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції;

- розкрити сутність та основні риси, притаманні адміністративній юрисдикції суду;

- визначити специфіку компетенцій адміністративної юрисдикції правоохоронного органу - Національної поліції України;

- охарактеризувати системні утворення, що формують коло суб'єктів адміністративної юрисдикції, з урахуванням сфери їх діяльності, мети, завдань та повноважень;

- здійснити компаративістичний аналіз зарубіжного досвіду у сфері адміністративної юрисдикції з метою виокремлення позитивних практик для впровадження їх в Україні;

- виділити проблеми адміністративної юрисдикції в Україні в різних сферах та галузях, запропонувавши шляхи її вдосконалення.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають при реалізації повноважень суб'єктами адміністративної юрисдикції в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

Предмет дослідження становлять суб'єкти адміністративної юрисдикції: вітчизняний та зарубіжний досвід.

Методи дослідження. Відповідно до поставлених мети і задач основою методології дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання правових явищ. У ході дослідження використано такі методи:

Діалектичний метод сприяв розгляду правового статусу (повноважень, компетенції, гарантій діяльності) суб'єктів адміністративної юрисдикції у неперервному розвитку та удосконаленню, забезпечив розгляд змісту діяльності основних їхніх складових із зовнішнім середовищем, а також дослідженню в системі та розвитку категорії адміністративної юрисдикції, її основні риси та прояви в аналізованих сферах і галузях (параграфи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3). *Системний підхід та системний метод* забезпечили розгляд усіх складових частин суб'єктів адміністративної юрисдикції у взаємодії та взаємозв'язку. *Структурно-функціональний метод* сприяв визначенню напрямків та спрямованості діяльності кожного складового елементу досліджуваних суб'єктів адміністративної юрисдикції, аналізу адміністративної юрисдикції у вибраних для дослідження сферах (підрозділи 1.1, 1.3, 2.3, 3.2). *Метод аналізу та синтезу* були використані для розгляду складових частин системних утворень як суб'єктів адміністративної

юрисдикції та дозволили з'ясувати, що вони є системою взаємопов'язаних і взаємодіючих суб'єктів публічної адміністрації (підрозділ 2.3). *Метод класифікації* застосовувався при поділі суб'єктів адміністративної юрисдикції адміністративного судочинства на групи відповідно до їх правового статусу та повноважень у судовому процесі, адміністративній юрисдикції правоохоронних органів, на прикладі Національної поліції України (підрозділи 2.1, 2.2). *Порівняльно-правовий* метод сприяв дослідженню зарубіжної практики адміністративної юрисдикції, та співставленню української та зарубіжної практики і перейняття ефективних зразків та моделей в Україну (підрозділ 3.1). *Формально-правовий метод* дозволив всебічно проаналізувати правові норми КАС України, КУпАП, правових актів галузевого законодавства у сфері адміністративної юрисдикції (підрозділи 1.2. 2.1, 2.2). Дослідження законодавчих та підзаконних правових положень здійснювалося за методом *контент-аналізу* та *герменевтики*. *Прогностично-правовий метод* дозволив визначити перспективу розвитку адміністративної юрисдикції в Україні, запропонувати такі шляхи її удосконалення (підрозділ 3.2.).

Нормативним підґрунтям дослідження є Конституція України, закони та підзаконні акти України з питань здійснення владними суб'єктами адміністративної юрисдикції, а також міжнародно-правові акти та законодавство закордонних країн у сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності. *Емпіричною базою дослідження* є статистичні й аналітичні матеріали діяльності адміністративного суду, Національної поліції України, а також прикладі агропромислового комплексу (АПК) та паливно-енергетичного комплексу (ПЕК) України.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у постановці актуальної теми, яка досі не отримала всебічного висвітлення в сучасній юридичній науці.

У результаті проведеної роботи сформульовані нові положення та висновки, що містять наукову новизну й виносяться на захист. Основні з них такі:

вперше:

– здійснено комплексне дослідження та порівняння адміністративної юрисдикції, яка здійснюється: а) одноосібним суб'єктом права та б) суб'єктом адміністративної юрисдикції, який є системним утворенням, до складу якого входить сукупність органів публічної адміністрації, що діють в одній сфері, але мають різні мету, завдання, функції; кожен такий орган має як загальні повноваження та засади діяльності, так і специфічні (насамперед щодо адміністративно-деліктного провадження), зумовлені конкретною його компетенцією;

– систематизовано суб'єктів адміністративної юрисдикції, з виділенням серед них одноосібних і системних утворень – суб'єктів публічної адміністрації з вирішенням індивідуальних адміністративних справ в однорідній сфері галузі, уповноважених застосовувати юридичні санкції;

– досліджено правові основи адміністративно-юрисдикційної діяльності на прикладі Національної поліції України з визначенням відповідного порядку здійснення процесуальної діяльності, пов'язаної з виявленням, припиненням правопорушення, порушенням, розслідуванням, розглядом і вирішенням справ про адміністративні правопорушення, винесенням по них законних і об'єктивних постанов про адміністративну відповідальність та їх виконанням;

уточнено:

– парадигму методологічного дослідження проблематики з удосконалення діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції шляхом основних методів і прийомів наукового дослідження, до яких віднесено: діалектичний, системний, структурно-функціональний, формально-правовий, конкретно-правовий, прогностично-правовий методи тощо;

– положення щодо специфіки адміністративної юрисдикції суду шляхом аналізу предметної, інстанційної, територіальної підсудності з урахування таких складових елементів: 1) сфери діяльності; 2) призначення та завдання судового органу; 3) повноваження та компетенції судової адміністративної юрисдикції; 4) законодавчо встановленого процесуального порядку здійснення діяльності; 5) форми адміністративного судочинства; 6) видів судових рішень;

– низку недоліків, які містяться в нормативно-правових актах у сфері повноважень системних утворень як суб'єкта адміністративної юрисдикції, зокрема, в КУпАП, норми, які встановлюють адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення, містяться в різних розділах, що ускладнює їх застосування; в нормативно-правових актах містяться застарілі, не відповідні сучасним реаліям правові положення; зміни та доповнення до законів, негативно позначаються на діяльності адміністративно-юрисдикційних органів.

– концептуальне бачення переваг зарубіжної практики із виділенням позитивного досвіду зарубіжних країн, акцентувавши на необхідності впровадження практики європейського судочинства щодо створення широкого кола вузькоспеціалізованих адміністративних судів;

дістали подальшого розвитку:

– категоріально-понятійний апарат шляхом уточнення змісту понять «адміністративна юрисдикція», «принципи адміністративної юрисдикції», «адміністративна юрисдикція суду»;

– розкриття специфіки принципів адміністративної юрисдикції, систематизувавши їх у групи: загальні та спеціальні, процесуальної економії, доступності, змагальності, диспозитивності, гласності та відкритості;

- правозастосовча практика низки зарубіжних країн із впровадженням у діяльність суб'єктів адміністративної юрисдикції.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання розроблених пропозицій та висновків у:

у науково-дослідній сфері – основні положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшого проведення наукових досліджень у сфері адміністративної юрисдикції, адміністративного судочинства (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

у правотворчій сфері – висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані у процесі правового аналізу нормативно-правових актів у сфері адміністративної юрисдикції;

у правозастосовній сфері – використання одержаних результатів дозволить покращити адміністративну діяльність суб'єктів реалізації адміністративної юрисдикції (акт впровадження у практичну діяльність П'ятого апеляційного адміністративного суду (м. Одеса));

у навчальному процесі – положення й висновки дисертації можуть бути використанні при викладанні дисциплін «Публічне адміністрування», «Адміністративне право і процес», «Правозастосування», а також при розробці відповідних розділів підручників, навчальних посібників і практикумів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження оприлюднені на науково-практичних конференціях: «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.); «Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 22–23 вересня 2021 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 21–22 січня 2022 року).

Структура дисертації. Робота складається із вступу, 3 розділів, що містять 8 підрозділів, списку використаної літератури (201 найменувань), висновків та додатків. В загальний обсяг входить 224 сторінок, із них 181 основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, відображено зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, визначено мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дисертаційного дослідження. Відповідно до результатів дослідження висвітлено основні положення наукової новизни,

практичне значення одержаних результатів, їх апробацію, публікації за темою дисертації.

Розділ 1 Теоретико-методологічні основи дослідження питання «суб'єкти адміністративної юрисдикції» складається із трьох підрозділів, в яких розглянуто методологічні прийоми наукового дослідження, основні поняття та категорії, що використовуються у сфері адміністративно-юрисдикційної діяльності, сутність принципів адміністративної юрисдикції, їх види та класифікацію.

У підрозділі 1.1 *«Окремі питання методології і системи проведення наукового дослідження з проблематики суб'єктів адміністративної юрисдикції»* доведено, що методологія наукового пізнання у загальному розумінні є сукупністю принципів, методів, прийомів, способів, процедур у їх тісному взаємозв'язку, а також концепції дослідження, загальної та робочих гіпотез. Наголошено, що наукова доктрина виокремлює різні підходи до визначення складових структур методології наукового пізнання.

Ефективність наукового дослідження зумовлюється забезпеченням способів використання загальнофілософських та загальнонаукових (діалектичний метод, системний метод, системний підхід, структурно-функціональний метод), загальнологічних (аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, класифікація) та спеціальних (порівняльно-правовий метод, формально-правовий методи, метод контент-аналізу, герменевтики, конкретно-правовий, прогностично-правовий) методів наукового дослідження.

У підрозділі 1.2 *«Поняття та ознаки правових категорій «адміністративна юрисдикція» і «суб'єкти адміністративної юрисдикції»* визначено ознаки поняття «адміністративна юрисдикція», які відображають наступні складові: а) діяльність посадових осіб органу публічної адміністрації (у тому числі суду, органів місцевого самоврядування або їх внутрішньорганізаційних підрозділів); б) законодавче встановлення повноважень та компетенції органу публічної адміністрації з процесуальною регламентацією дій публічного управління; в) змістом діяльності є розгляд публічно-правового спору між органом публічної адміністрації і фізичними та юридичними особами, або між органами державної влади про розмежування їх управлінських повноважень; г) закріплення результату в юрисдикційному акті (постанові) та притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності; д) обов'язковість виконання прийнятого рішення та забезпечення відновлення порушених прав, свобод та інтересів фізичної та юридичної особи.

Досліджено, що суб'єктами адміністративної юрисдикції є органи виконавчої влади, їх посадові особи, суд, органи місцевого самоврядування, їх внутрішньорганізаційні структури. Суб'єкти адміністративної юстиції є самостійними органами, мають відповідно їх повноваженням компетенцію, яка

розмежовує їх діяльність від юрисдикції інших таких суб'єктів; порядок їх діяльності регулюється законодавчими та підзаконними актами; кожним із них здійснюється свій специфічний спосіб правової охорони суспільних відносин.

Відмічено різноаспектну класифікацію насамперед суб'єктів адміністративного судочинства та суб'єктів правоохоронних органів, що пояснюється їх основною місцем в захисті прав, свобод, інтересів фізичних осіб, прав та свобод юридичних осіб, захисті правопорядку та громадської безпеки, попередження та припинення правопорядку. Запропоновано здійснювати поділ суб'єктів адміністративної юрисдикції на ті, які є одноосібним суб'єктом права (суд), та ті, до складу яких входить сукупність органів, що діють в одній сфері, але мають різні мету, завдання, функції (АПК, ПЕК).

У підрозділі 1.3 «Система, види, класифікація принципів адміністративної юрисдикції» встановлено, що діяльність суб'єктів адміністративної юрисдикції, повинна базуватися на певних принципах. Наголошено, що принципи права вважаються однією із центральних правових категорій у сучасній юридичній науці, оскільки є формою зовнішнього вираження права, своєрідним його орієнтиром.

Визначено, що принципи права є базовим та основоположним поняттям, яке пронизує значну кількість правових явищ і категорій. Наявність у правовій системі сталих принципів права може говорити не тільки про теперішній її розвиток, а й про постійне подальше вдосконалення. Відтак, їх існування стимулює системність права, його внутрішню єдність та взаємоузгодженість.

Запропоновано авторську класифікацію принципів адміністративної юрисдикції з виділенням серед них загальних та спеціальних; розкрито їх наповненість. Встановлено, що даний перелік принципів не може вважатися вичерпним. Вказані принципи взаємопов'язані між собою, здійснюються в нерозривній єдності, а їх послідовна реалізація дозволяє досягти належних та необхідних результатів у практичному здійсненні адміністративної юрисдикції.

Розділ 2 «Визначення компетенції основних суб'єктів адміністративної юрисдикції» складається із трьох підрозділів, в яких досліджено зміст та основні риси адміністративної юрисдикції суду, охарактеризовано адміністративно-юрисдикційну діяльність Національної поліції України, особливості та специфіку системних утворень як суб'єктів адміністративної юрисдикції.

У підрозділі 2.1. «Адміністративна юрисдикція суду: зміст та основні риси», виходячи з дослідження юридичної природи юрисдикції суду, визначено, що останній притаманна судовим установам, з яких виділено суди, провадження яких пов'язано з вирішенням публічно-правових спорів між

суб'єктами владних повноважень, між суб'єктами владних повноважень і фізичними та юридичними особами.

Розкриваючи зміст адміністративної юрисдикції суду, зазначено, що предметом їх розгляду є публічно-правовий спір, пов'язаний з вирішенням широкого колу суспільних відносин, які регулюються нормами різних галузей права.

Наголошено, що основною рисою, яка притаманна юрисдикції адміністративних судів, є їх розмежування компетенцій між окремими ланками системи адміністративних судів і між адміністративними судами однієї ланки щодо розгляду адміністративних справ. Наголошено, що в основу розмежування судової юрисдикції лягає предметна юрисдикція (встановлює, які справи у публічно-правових спорах розглядають адміністративні суди, на які справи юрисдикція адміністративних судів не поширюється, розмежовує предметну юрисдикцію адміністративних судів та розгляд кількох пов'язаних між собою вимог); інстанційна юрисдикція (розмежовує і визначає обсяг повноважень кожної ланки системи адміністративних судів); територіальна (визначає порядок розподілу справ між судами одного й того самого рівня залежно від території, на яку поширюється їхня юрисдикція).

У підрозділі 2.2 «Компетенція адміністративної юрисдикції Національної поліції України» з'ясовано, що адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України є державно-владною, специфічною, правоохоронною, правозастосовною, підзаконною, виконавчо-розпорядчою діяльністю, що здійснюється підрозділами поліції (їх посадовими та службовими особами). Її змістом є провадження у справах про адміністративні правопорушення, застосування засобів адміністративного примусу (попередження, припинення, відповідальності) та забезпечення їх виконання.

Зроблено висновок, що адміністративна юрисдикція Національної поліції України в правовій науці розглядається у широкому розумінні як адміністративно-регулятивна, адміністративно-судочинна, адміністративно-деліктна.

Виділено різновиди адміністративно-деліктних проваджень за різними критеріями: зокрема, виходячи від обсягу процесуальних повноважень суб'єктів публічної адміністрації, їх класифіковано на суб'єктів матеріального адміністративно-деліктного права і на суб'єктів процесуального адміністративно-деліктного права. Види адміністративно-юрисдикційних проваджень відрізняються своїми метою, завданнями, процедурою та наслідками.

Доведено особливості адміністративної юрисдикції Національної поліції України залежно від кола суспільних відносин, кола посадовців, спеціалізації їх діяльності, одноособовості розгляду, виду провадження. Провадження у

справах про адміністративні правопорушення є найбільш регламентованим, дослідженим видом адміністративного провадження.

У підрозділі 2.3 «Системні утворення як суб'єкти адміністративної юрисдикції» розглянуто адміністративну юрисдикцію різних суб'єктів публічної адміністрації їх загальні риси, особливості, які визначаються сферою здійснення діяльності, метою та завданнями, що поставлені перед суб'єктами державної влади, наділеними функціями щодо їх реалізації.

З урахуванням загальноприйнятої класифікації суб'єктів адміністративної юрисдикції запропоновано їх розмежувати на суб'єкти, які є: а) одноосібним суб'єктом права (суд), та ті, які є б) системним утворенням органів державного управління, наділених повноваженнями із застосування юрисдикційних санкцій, що діють в однорідній сфері, але мають різні мету, завдання, функції (на прикладі АПК, ПЕК).

Встановлено, що адміністративна юрисдикція в АПК здійснюється відповідно до законодавчих вимог. Правове регулювання АПК здійснюється окремим кодексами та групами законів. Регулювання відносин в агропромисловому комплексі здійснюються за Земельним кодексом України, Водним кодексом України, Лісовим кодексом, Повітряним кодексом України, Кодексом України про надра, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України. Звернуто увагу, що сьогодні відсутній єдиний кодифікований акт АПК, що сприятиме вдосконаленню реалізації адміністративної юрисдикції у агропромисловому комплексі. Більш того, реалізація повноважень органу державної влади у даній сфері буде більш ефективною в разі вказівки на посадову особу, керівника органу державної влади, який безпосередньо очолює відповідний орган та несе відповідальність, передбачену чинним законодавством.

Досліджено, що адміністративна юрисдикційна діяльності органів ПЕК, викладена в багатьох законах України достатньо повно та ґрунтовно. Однак, аналіз законів України «Про природні монополії», «Про ринок природного газу», «Про нафту і газ», «Про трубопровідний транспорт», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про теплопостачання» та ін., які регулюють сферу ПЕК, свідчить про недосконалість визначення адміністративно-юрисдикційних проваджень, зокрема: не завжди в законодавчих актах вказується, які особи будуть нести відповідальність за правопорушення, що не впливає на діяльність відповідних суб'єктів адміністративної юрисдикції.

Розділ 3 «Проблеми та шляхи підвищення ефективності діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції в Україні» складається з двох підрозділів, в яких здійснено компаративістичний аналіз зарубіжного досвіду

адміністративної юрисдикції та визначено напрями удосконалення вітчизняного адміністративного законодавства у цій сфері.

У підрозділі 3.1 «Досвід зарубіжних країн у сфері адміністративної юрисдикції та напрямки його використання в Україні» визначено, що в зарубіжних країнах накопичений значний досвід у сфері адміністративної юрисдикції.

Наголошено, на доцільності перейняття до вітчизняної практики позитивного досвіду, зокрема: створення та функціонування системи спеціальних спеціалізованих судів (адміністративні суди, фінансові суди, трудові суди, соціальні суди та ін.) у Франції та Німеччині, що сприяє розвантаженості судів загальної юрисдикції; наявність в окремих країнах (зокрема Італії), крім звичайної судової системи адміністративної судової системи; дія різних видів юрисдикції: за предметом, за територією, за інстанціями, за вартістю; здійснення огляду дій адміністрації і приватних осіб, під час виконання адміністративних повноважень; досвід Нідерландів, де створений і діє Консультативний орган по законодавству, який консультує уряд і парламент з питань законодавства і управління; можливість подання та розгляду апеляцій до адміністративного суду представниками громадськості або компаній на рішення або накази, що віддані муніципальним, провінціальним або центральним урядом; досвід Великобританії з діяльності адміністративних трибуналів, якими адміністративні скарги розглядаються в короткі строки, оперативно, без затягування, розгляд справи ведеться на індивідуальній основі, справи розглядають фахівці з юридичною класифікацією та з конкретних галузей знань, суди загальної юрисдикції ведуть контроль за діяльністю адміністративних трибуналів і розглядають скарги на їх рішення.

У підрозділі 3.2 «Проблеми та шляхи удосконалення адміністративної юрисдикції в Україні» встановлено, що поява комплексу теоретичних проблем адміністративної юрисдикції в Україні, зумовлена некомпетентністю та недостатнім професіоналізмом фахівців, які розробляють законодавчі акти, відсутністю належної перевірки підзаконних актів на відповідність прийнятим законам. Відсутнім є розмежування адміністративної і конституційної, адміністративної і господарської юрисдикцій, система суб'єктів адміністративної юрисдикції є складною, спостерігається одночасна діяльність багатьох адміністративних органів в одній сфері, йде дублювання їхньої компетенції.

До загальних недоліків вітчизняного законодавства віднесено: відсутність у більшості законодавчих актів визначення поняття основних термінів, які використовуються, що негативно впливає на їх праворозуміння в практичній діяльності; відсутність у більшості законодавчих актів чіткої вказівки на

повноваження безпосередніх керівників державних органів: в законах визначається лише повноваження КМУ та відповідних органів центральної виконавчої влади. Конкретні посадові особи не вказуються, тобто на законодавчому рівні персональна відповідальність керівників органів не встановлена; в окремих законах зазначається на повноваження керівників державних органів та їх заступників, уповноважених ними посадових (службових) осіб, однак їх повноваження та компетенція не розмежовується; відсутність в законодавчих актах чіткого встановлення системи контролю за виконанням посадовцями своїх повноважень та їх адміністративної відповідальності, у цьому разі, як наслідок окремі правові положення не виконуються (зокрема щодо провадження правил електронної торгівлі).

Зауважено, що лише усунення недоліків законодавства та його удосконалення, не змінить кардинально ситуацію в державі. Ефективність реалізації законодавчих актів буде досягнута лише після припинення воєнних дій на території, зумовлених збройною агресією Російської Федерації, забезпеченні економічного відновлення в державі, як наслідок воєнних дій, зміни соціально-економічного стану населення, його морально-психологічного клімату.

ВИСНОВКИ

У висновках дисертації сформульовані та теоретично узагальнені найбільш суттєві результати і положення щодо вирішення наукової проблематики з удосконалення діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції на основі комплексного аналізу теорії адміністративного права, норм спеціалізованого законодавства. Основними з яких є такі:

1. Оптимальний вибір методологічного інструментарію (комплексної системи принципів, прийомів, методів наукового пізнання, концепції дослідження, загальної та робочих гіпотез), дозволив усесторонньо та повністю розглянути предмет дослідження та сприяти розробці висновків та пропозицій.

Розроблено авторське визначення поняття «методологія дослідження проблематики» як *взаємопов'язана та взаємоузгоджена сукупність принципів, методів, прийомів, способів, за допомогою яких здійснюється наукове пізнання їх правового статусу, ознак та функцій, повноважень та компетенції з метою удосконалення та підвищення ефективності законної діяльності.*

2. Встановлено основні особливості адміністративної юрисдикції та із їх врахуванням розроблено авторську дефініцію даного поняття. *Під адміністративною юрисдикцією слід розуміти діяльність посадових осіб органу публічної адміністрації (у тому числі суду, органів місцевого*

самоврядування, їх внутрішньоструктурних підрозділів), яка законодавчо конкретизується в їх повноваженнях та компетенції з процесуальною регламентацією дій публічного управління; її змістом є розгляд публічно-правового спору між органом публічної адміністрації і фізичними та юридичними особами, або між органами державної влади про розмежування їх управлінських повноважень, наслідком вирішення адміністративного спору є прийняття юрисдикційного акту про притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності та забезпечення відновлення порушених прав, свобод та інтересів фізичної особи або прав та свобод юридичної особи.

Визначено, що кожен індивідуально визначений суб'єкт адміністративної юрисдикції, як орган публічної адміністрації, є відокремленим від юрисдикції інших таких суб'єктів, має чітко законодавчо визначені повноваження та компетенцію, мету, завдання, функції, відповідний процесуальний порядок захисту та правової охорони суспільних відносин.

З'ясовано основні підстави класифікації суб'єктів адміністративної юрисдикції: залежно від правового статусу: за правовою природою утворення, за цілями і метою діяльності, за способом прийняття рішення, компетенцією (загальною, спеціальною, галузевою), організаційною структурою, сферою діяльності, від можливості застосування адміністративних заходів, процесуального примусу, від юридичної заінтересованості, державно-владних повноважень.

3. Встановлено, що розгляд суб'єктів адміністративної юрисдикції не може вважатися повним та змістовним, якщо не провести аналіз принципів, відповідно до яких має здійснюватися їх функціонування. Зазначено, що принципами є основоположні, керівні ідеї, постулати, які наповнюють правову систему змістом; вони є системоутворюючими елементами правових норм та інститутів; визначаючи принципи права співвідносно до адміністративної юрисдикції, можна сказати, що саме вони визначають функціонування адміністративної юрисдикції.

Визначено, що повне та вичерпне розуміння категорії «принципи адміністративної юрисдикції» на сьогодні поки відсутнє. Запропоновано авторську дефініцію принципів адміністративної юрисдикції, під якою слід розуміти *основоположні ідеї, керівні засади, на яких повинна базуватися діяльність відповідних органів, які характеризують зміст адміністративної юрисдикції, відображають закономірності розвитку і визначають напрями подальшого удосконалення регулювання суспільних відносин.*

Проведене дослідження дає підстави для констатування важливості та значущості кожного принципу адміністративної юрисдикції. Узагальнення теоретичних напрацювань щодо принципів адміністративної юрисдикції дає можливість виділити загальні та спеціальні принципи. До загальних принципів

адміністративної юрисдикції: верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини та громадянина (гуманізму), законності, рівності. До спеціальних принципів адміністративної юрисдикції віднесено принципи: компетентності (професіоналізму), процесуальної економії (швидкості), доступності, змагальності, диспозитивності, гласності та відкритості.

4. Досліджено специфіку адміністративної юрисдикції суду, яка відрізняє її від діяльності інших суб'єктів адміністративної юрисдикції, це : 1) сфера діяльності; 2) призначення та завдання судового органу; 3) повноваження та компетенція судової адміністративної юрисдикції; 4) законодавчо встановлений процесуальний порядок здійснення діяльності; 5) форма адміністративного судочинства; 6) види судових рішень.

Із врахуванням специфіки адміністративної юрисдикції суду розроблено її авторське визначення: *адміністративна юрисдикція суду є повноваженням судових органів, які реалізуються у правовій сфері з метою встановлення порядку та процесуальних процедур здійснення судочинства, поділяється на предметну, інстанційну, територіальну, за формою здійснюється у порядку позовного провадження (загального або спрощеного), судовий розгляд публічно-правових спорів між суб'єктом владних повноважень та фізичними або юридичними особами, або органами влади з питань розмежування повноважень, або щодо оскарження рішень органів влади (нормативно-правових актів чи індивідуальних актів), дій чи бездіяльності, закінчується ухваленням рішення в суді першої інстанції або прийняттям постанови в апеляційному та касаційному порядку.*

Визначено основні ознаки адміністративної юрисдикції суду: а) здійснення нагляду та контролю за законністю прийняття рішень суб'єктами публічної адміністрації; б) розгляд в процесі адміністративного судочинства публічно-правових спорів, сторонами спору з однієї сторони є суб'єкт публічної адміністрації, з другої сторони фізична чи юридична особа або інший орган державної влади, якщо розглядається спір про розмежування управлінських повноважень; в) однією із сторін спору обов'язково є суб'єкт владних повноважень, рішення якого оспорується; г) публічно-правовий спір спрямований на забезпечення виконання суб'єктом владних повноважень своїх обов'язків в сфері захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб; д) учасники адміністративного судочинства поділяються за адміністративним процесуальним статусом на основних і допоміжних, за участю у справі - на осіб, які захищають власні права, свободи і інтереси і тих, хто захищає права, свободи та інтереси інших осіб.

5. Відповідно до чинного законодавства Національна поліція України наділена широким колом компетенцій, які за своїм природою можуть бути віднесені до сфери адміністративної юрисдикції та мають державно-владний

характер, зумовлений тим, що у разі виявлення адміністративного правопорушення, працівники поліції мають право здійснювати адміністративно-юрисдикційні провадження: розглядати справи про адміністративне правопорушення, складати протокол про адміністративні правопорушення, застосовувати адміністративні стягнення за вчинення адміністративних правопорушень, застосовувати заходи забезпечення у справах про адміністративні правопорушення. Суб'єкти адміністративної юрисдикції мають відповідно до Закону України «Про Національну поліцію України» основні повноваження, додаткові повноваження, повноваження у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення. До їх компетенції входить забезпечення публічної безпеки і порядку, охорона та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави. КУпАП встановлено адміністративні правопорушення, підпорядковані кожному із суб'єктів владних повноважень в правоохоронній сфері. Суб'єктами, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, також є: а) особи, які беруть участь у справах про адміністративні правопорушення (особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, потерпілий, законні представники та представники, захисник, свідок, експерт, перекладач; 2) особи, які допомагають адміністративному провадженню (поняті та інші).

Визначено, що адміністративна юрисдикція правоохоронних органів є компетенцією і повноваженнями їх посадових і службових суб'єктів відповідно до нормативно-правових положень щодо прав і обов'язків та гарантій реалізації здійснювати адміністративно-юрисдикційні провадження з метою припинення адміністративних правопорушень та забезпечення громадської безпеки.

б. Встановлено особливу за обсягом та масштабністю адміністративну юрисдикцію системного утворення як суб'єкта адміністративної юрисдикції (агропромислового комплексу (АПК), паливно-енергетичного комплексу (ПЕК)) на відмінну від одноосібного суб'єкта адміністративної юрисдикції. Констатовано, що до системного утворенням суб'єкта адміністративної юрисдикції входить сукупність підсистем-органів, що діють в одній сфері, але мають різні мету, завдання, функції.

У цілому адміністративні повноваження системного утворення суб'єкта адміністративної юрисдикції регулюються правовими актами різної юридичної сили, у тому числі КУпАП та окремими законодавчими актами, різноаспектно та відповідно до специфіки діяльності. Кожен окремий орган публічної адміністрації суб'єкта адміністративної юрисдикції має як загальні повноваження та засади діяльності, так і специфічні, зумовлені його компетенцією, а також свою структуру та специфіку підпорядкування. До особливостей здійснення повноважень суб'єкта публічної адміністрації, який є

системним утворенням, віднесемо насамперед управлінську діяльність, тісні функціональні зв'язки та безпосередню взаємодію в досягненні загального результату, узгодження форм та напрямків діяльності, її коректування під залежно від обставин реалізації. Варто встановлювати як суб'єкта адміністративної юрисдикції галузеві органи виконавчої влади, до завдань яких входить координація і управління безпосередньої діяльності в зазначеній сфері.

Діяльність суб'єктів адміністративної юрисдикції має як адміністративно-юрисдикційний, так і адміністративно-неюрисдикційний характер. Адміністративно-юрисдикційні повноваження здійснюються за загальними засадами спеціальних законів та нормами КУпАП.

7. Відповідно до європейських вимог та з метою покращення вітчизняної якості адміністративного судочинства необхідно: підвищити критерії до кандидатів на посаду судді, а саме: проходження ними тривалої практики в різних правових інстанціях та ознайомлення з управлінською діяльністю державних органів виконавчої влади; перейняти практику європейського судочинства щодо створення широкого кола вузькоспеціалізованих судів, зокрема у сфері страхування, ліцензування, трудових спорів, податків та зборів, та ін.; в разі створення системи спеціалізованих судів встановити контроль за їх діяльністю судами загальної юрисдикції з правом розгляду скарг на рішення спеціалізованих суддів; посилити контроль та перевірку за регулярним проходженням суддів адміністративного суду стажування, підвищення кваліфікації, атестацій; доповнити функції адміністративних судів функцією контролю за реалізацією прийнятих судових рішень, у тому числі у сфері управління; в разі розгляду справ особливої складності законодавчо встановити їх колегіальний розгляд з участю відповідних компетентних представників державних органів виконавчої влади; з метою забезпечення виконання судових рішень запровадити систему штрафних санкцій; внести зміни до адміністративного процесуального судочинства про право на подання позову до суду і фізичним і юридичним особам; розробити систему гарантій щодо невторчання органів влади на суддів, незаконного впливу та заборону тиску, погроз, шантажу суддів.

8. Розглядаючи наведені проблеми адміністративної юрисдикції, наголошено: 1) термін «юрисдикція» не коректно ототожнювати з терміном «підсудність», які є нерівнозначними, використання терміну «юрисдикція» в законодавчих актах та кодексах є логічним у тих нормах, в яких визначаються повноваження суб'єктів адміністративної юрисдикції, повноваження тісно взаємопов'язані з компетенцією, що варто зазначати під час їх визначення; 2) встановлена вітчизняним законодавством система суб'єктів адміністративної юрисдикції є безперечно недосконалою, однак її зміна є неможливою. У цьому разі необхідне масштабне реформування у всіх сферах і

галузях на єдиних правових уніфікованих засадах, насамперед щодо суб'єктів, що здійснюють адміністративно-деліктні повноваження. Таких теоретичних та практичних напрацювань в сучасній адміністративістиці поки не має;

3) розмежування адміністративної і конституційної, адміністративної і господарської юрисдикцій повинно здійснюватися відповідно до: предмету публічно-правового спору чи правового спору, правового статусу сторін, характеру позовних вимог, законодавства, яким урегульовуються такі спори;

4) розвантаженню адміністративних судів буде сприяти створення в Україні відповідно до зарубіжної практики системи спеціалізованих судів, зокрема у сфері страхування, ліцензування, трудових спорів, податків та зборів, та інших, встановлення за їх діяльністю контролю судів загальної юрисдикції;

5) до найбільш ефективних загальних напрямків удосконалення адміністративної юрисдикції в різних галузях та сферах віднесено: а) перегляд та внесення змін до КУпАП таким чином, щоб норми про адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення були включені в один розділ (зокрема, щодо сфери охорони здоров'я і АПК); б) розширення змісту норм законодавчих актів про повноваження посадових та службових осіб відповідно до сфер їх діяльності та з персональною відповідальністю за виконання; в) доповнення законодавчих актів тлумаченням основних понять і термінів відповідно до сфери правового регулювання та із врахуванням доктринальних пропозицій; г) зобов'язати юридичні служби центральних виконавчих органів влади дотримуватись Постанови КМУ від 26.11.2008 р. №1040 «Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації», насамперед щодо встановлення відповідності підзаконних актів правовим положенням законів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Шеметенко Л.П. Проблеми визначення поняття «адміністративна юрисдикція». *Наукові записки. Серія Право*. 2020. Випуск 8. Спецвипуск. С. 219 – 224.

2. Шеметенко Л.П. Проблеми визначення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції. *Наукові записки. Серія Право*. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2 (2019). С.215 – 220.

3. Шеметенко Л.П. Компетенція адміністративної юрисдикції суду: зміст та основні риси. *Юридична наука*. 2020. №7 (109). С.158 – 169.

4. Шеметенко Л.П. Компетенція суб'єктів адміністративної юрисдикції Національної поліції України. *EVROPSKY POLITICKI. Svazek 8. 6. vydani.* 2021. DOL: 10.46340/ eppd.2021.8-6.

5. Shemetenko, L. Fuel and energy complex as a subject of administrative jurisdiction. *Entrepreneurship, Economy and Law.* 2022. № 6.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Шеметенко Л.П. Загальна характеристика адміністративної юстиції у Великобританії. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права:* матеріали VII Міжнародної наукової конференції (м. Кременчук, 21–22 січня 2022 року). Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 200-202.

2. Шеметенко Л.П. Франція: адміністративна юстиція, основні риси, специфіка. *Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення:* матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 22–23 вересня 2021 р Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 22–24.

3. Шеметенко Л.П. Загальна характеристика системи адміністративного суду в Німеччині. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення:* матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 12–13 серпня 2020 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 32–34.

АНОТАЦІЯ

Шеметенко Л.П. Суб'єкти адміністративної юрисдикції: вітчизняний та зарубіжний досвід. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2022.

Дисертація є комплексним науковим дослідженням вітчизняного та зарубіжного досвіду повноважень та компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративної юрисдикції, а також перспектив подальшого удосконалення їх діяльності.

Розроблено авторське визначення понять «адміністративна юрисдикція», «адміністративна юрисдикція суду», «адміністративна юрисдикція правоохоронних органів» як пріоритетних для дослідження зазначеної проблематики. Встановлено суттєві ознаки поняття «адміністративна юрисдикція».

Виходячи зі специфіки системних утворень, запропоновано поділ суб'єктів адміністративної юрисдикції, виходячи зі сфери їх діяльності, завдань, мети та функцій.

Розглянуто адміністративно-юрисдикційну діяльність Національної поліції України як державно-владну, специфічну, правоохоронну, правозастосовну, підзаконну, виконавчо-розпорядчу діяльність, що здійснюється підрозділами поліції (їх посадовими та службовими особами).

Досліджено адміністративну юрисдикцію суб'єктів публічної адміністрації в агропромисловому комплексі та паливно-енергетичному комплексі. АПК та ПЕК визначені як системні утворення адміністративної юрисдикції, до складу яких входять відповідні напрямки діяльності їх підсистеми, підпорядковані їм органи державної влади.

Запропоновано: імплементувати зарубіжний досвід щодо посилення вимог до кандидатів на посади суддів, зокрема, проходження ними тривалої практики в різних правових інстанціях та ознайомлення з управлінською діяльністю державних органів виконавчої влади та ін.

Віднесено до найбільш ефективних загальних напрямків удосконалення адміністративної юрисдикції в різних галузях та сферах перегляд та внесення змін до КУпАП таким чином, щоб норми про адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення були включені в один розділ; розширення змісту норм законодавчих актів про повноваження посадових та службових осіб відповідно до сфер їх діяльності та з персональною відповідальністю за виконання; законодавчих актів тлумаченням основних понять і термінів відповідно до сфери правового регулювання та із врахуванням доктринальних пропозицій; г) розмежування адміністративної і конституційної, адміністративної і господарської юрисдикцій.

Ключові слова: суб'єкти адміністративної юрисдикції, адміністративна юрисдикція, державні органи влади, органи місцевого самоврядування, публічно-правовий спір, повноваження, компетенція, правовий статус, суд, Національна поліція України, агропромисловий комплекс, паливно-енергетичний комплекс.

SUMMARY

Shemetenko L. Subjects of administrative jurisdiction: national and foreign experience. – *Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.*

Th thesis on the degree of Candidate of Juridical Science (PhD), specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Finance Law; Information Law. – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2022.

The thesis is a comprehensive scientific study of the domestic and foreign experience of the powers and competence of state authorities and local self-government bodies as subjects of administrative jurisdiction, as well as prospects for further improvement of their activities.

The author's definition of the concepts "administrative jurisdiction", "administrative jurisdiction of the court", "administrative jurisdiction of law enforcement agencies" as priority for the study of the mentioned issues has been developed. Essential features of the concept of "administrative jurisdiction" have been established.

It is proposed to divide the subjects of administrative jurisdiction into those that are a single subject of law (the court) and those that include a set of bodies operating in the same sphere, but with different goals, tasks, functions (AIC, FEK).

The administrative-jurisdictional activity of the National Police of Ukraine as a state-authority, specific, law enforcement, law enforcement, sub-legal, executive-administrative activity carried out by the National Police units (their officials and officials) was considered.

The administrative jurisdiction of public administration subjects in the agro-industrial complex and the fuel and energy complex was studied. AIC and FEK are defined as system formations of administrative jurisdiction, which include subsystems corresponding to the direction of their activity, state authorities subordinate to them.

It is proposed: to adopt foreign experience regarding the strengthening of requirements for candidates for the positions of judges, in particular, their long-term practice in various legal institutions and familiarization with the management activities of state executive bodies, etc.

Among the most effective general areas of improvement of administrative jurisdiction in various industries and spheres is the revision and amendment of the Code of Administrative Offenses in such a way that the rules on administrative responsibility for administrative offenses are included in one section; expansion of the content of the norms of legislative acts on the powers of officials and officials in accordance with their spheres of activity and with personal responsibility for implementation; legislative acts by interpreting the main concepts and terms in accordance with the scope of legal regulation and taking into account doctrinal proposals; d) separation of administrative and constitutional, administrative and economic jurisdictions.

Key words: subjects of administrative jurisdiction, administrative jurisdiction, state authorities, local self-government bodies, public legal dispute, authority, competence, legal status, court, National Police of Ukraine, agro-industrial complex, fuel and energy complex.

**СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ДО ДЕРЖАВНОГО
РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ, ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.**

Підп. до друку 13.10.2022 р. Формат 60×90/16. Папір офсетн.
Друк різнограф. Ум. др. арк. 0,9. Тираж 100. Зам. № 9684.

*РЕДАКЦІЙНО–ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кропивницький, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 24–59–84.
Факс.: (0522) 24–85–44.
E–Mail: mails@cuspu.edu.ua*

